ESBJERG

BY- OG ERHVERVSØKONOMISKE OVERSIGTER

JANUAR 1960

Efter en pause på et par år fremkommer Esbjerg-tidsskriftet pány. Pausen skyldes ikke tvivl om tidsskriftets berettigelse — den venlige modtagelse, tidsskriftet hidtil har fået hos læserne, giver ikke grundlag herfor — men mere travlhed med det daglige arbejde. Vi håber imidlertid, at der nu er skabt forudsætninger for, at tidsskriftet atter kan fremkomme mere regelmæssigt.

Under pausen er den tilfredsstillende udvikling i Esbjerg fortsat med uformindsket styrke. Indbyggerantallet er således steget fra 52.000 til over 54.000, og erhvervslivet har haft gunstige vilkår, der har medført god beskæftigelse og gode indtægter.

Denne udvikling er belyst ved artikler i nærværende hæfte. Der er således en undersøgelse af indtægtsforholdene 1955—57 og af erhvervsudviklingen 1948—58, baseret på oplysninger om lønudbetalingerne. Den sidstnævnte undersøgelse bekræfter, at fiskeriet fortsat er det bærende erhverv. Dette er naturligvis en fordel for bysamfundet, når dette erhverv har gode indtjeningsmuligheder, men mindre godt, hvis det modsatte er tilfældet. Som det fremgår af artiklen, er der imidlertid noget, der kunne tyde på, at fiskeriet er inde i en udvikling, der gør dette erhverv mindre konjunkturfølsomt. Det ville være glædeligt, om dette er tilfældet. Udviklingen kendetegnes også ved store investeringer i oprettelse af nye eller udvidelse af bestående virksomheder.

Endvidere er der i dette hæfte en omtale af det nye plejehjem for kronisk syge, af den kunstfrosne skøjtebane — den første i Danmark — og af byrådsvalget i 1958.

Borchorst

stadsdirektør.

»ESBJERG«

er udgivet af Esbjerg byråd og Esbjerg erhvervsråd og redigeret af stadsdirektør Borchorst og erhvervsrådssekretær Ejgil Rasmussen.

Hæftet bringer by- og erhvervsøkonomiske artikler og oversigter fra Esbjerg by. Det udsendes gratis til interesserede ved henvendelse til ekspeditionen: Esbjerg erhvervskontor, Torvet, telefon 2579.

INDHOLD

Forord ..... side 2

Nyt plejehjem for kronisk syge ..... » 3

Erhvervsudviklingen i Esbjerg ..... » 5

Byrådsvalget ..... » 18

Danmarks første kunstfrosne skøjtebane ..... » 19

Indkomstforholdene i Esbjerg ..... » 20

I den moderne opholdsstue er der såvel klaver som fjernsyn til beboernes underholdning.

Nyt plejehjem for kronisk syge

Af
SOCIALINSPEKTØR
A. F. NIELSEN

Et længe næret ønske er gået i opfyldelse, og Esbjerg har med sit nye plejehjem for kronisk syge fået en institution, der rent lokalt løser en vigtig opgave for de medborgere, der på grund af sygdom må leve deres liv på plejehjem.

Hjemmet blev officielt indviet den 5. august 1959 i overværelse af socialministeren, borgmesteren, byrådets medlemmer, samt en kreds af kommunens embedsmænd og andre indbudte gæster.

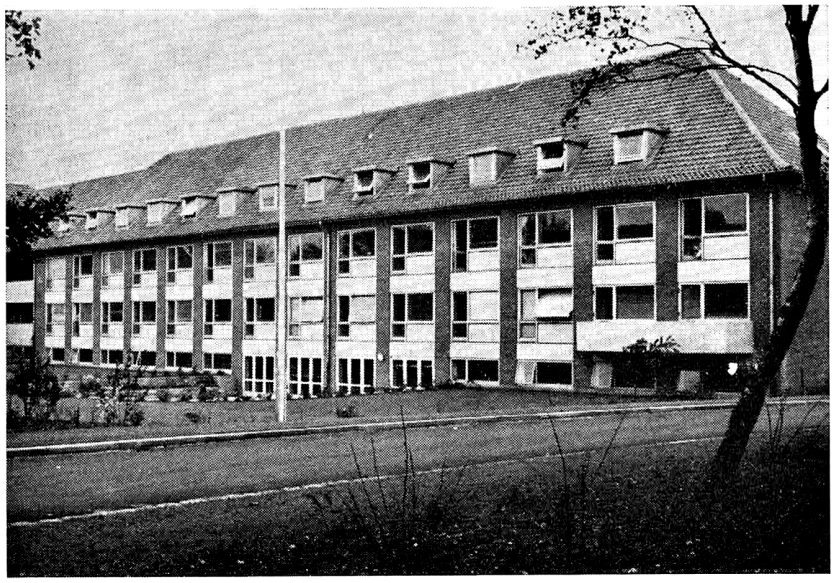
Med opførelsen af dette smukt beliggende og hensigtsmæssigt indrettede plejehjem har Esbjerg kommune taget et initiativ og fået en institution, der fuldt ud ligger på linje med de institutioner, som Esbjerg på det sociale område ligger foran med, og som alle opfylder missionen: Borgernes velfærd. Jeg behøver blot at nævne vort skolevæsen, børneinstitutionerne, »De gamles hjem« med den moderne sygeafdeling, folke- og invalidepensionistboligerne, hvor Esbjerg så tidligt som i 1925 byggede de første, medens staten og dermed lovgivningen først 12 år senere anerkendte og støttede denne form for hjælp til gamle, svækkede og syge borgere — for at vise, at man har været og stadig er på højde med de krav, der stilles.

Et påtrængende problem var imidlertid de kronisk syge, der indtil nu var en slags stedbørn. Ikke sådan at forstå, at de var glemte — det være langt fra, for allerede i 1944 opførte man 11 lejligheder i Nørrevang-kvarteret specielt indrettet til invalider og kronisk syge. Der var knyttet fast sygeplejerske til disse boliger. Maden kunne beboerne købe på »De gamles hjem«, ligesom renholdelse og hushjælp blev udført af personale derfra. Men alligevel manglede der noget, nemlig den daglige hjælp og pleje, som disse vanskeligt stillede mennesker ikke kan undvære. Hertil kom, at de 11 lejligheder langt fra dækkede det behov, man havde, og som følge heraf måtte man sende adskillige medborgere, som var stærkt præget af sygdomme og til dels hjælpeløse, ud i privat drevne hjem et eller andet sted i Jylland eller på Fyn. En ordning, som var upraktisk, kedelig og dyr for både patienten og dennes pårørende.

De skiftende sociale udvalg havde øje for hele dette problem, og da folketinget i 1955 gennemførte lovændringen vedrørende opførelsen og driften af plejehjem for kronisk syge, blev det muligt efter de nye økono-

Et kik ind i et af de lyse værelser.

Hjemmet er præget af det moderne boligbyggeris rene stil.

miske betingelser at arbejde videre med sagen.

Beliggenheden er den bedst tænkelige. Ved at bygge i det smukke grønne parkanlæg grænsende op til »De gamles hjem« og i nær tilknytning til dette opnår man flere fordele, som er indlysende: fælles administration, fælles varmeforsyning, og det samme gælder husholdningen og vaskeriet, der for »De gamles hjem«s vedkommende ikke længere var tidssvarende, men som nu er blevet moderne indrettet og kan betjene både »De gamles hjem« og plejehjemmet.

Det nye hjem er indrettet til i alt 31 patienter. De første flyttede allerede ind i foråret 1959. Der er i øjeblikket 25 patienter på hjemmet, og de resterende 6 pladser ventes belagt meget snart. Patienterne har enkeltværelser med nærmest en lille entré med indbyggede skabe, ligesom der både er varmt og koldt vand. Værelserne er rummelige, lyse og med lette farver. De vender alle mod syd, og ved siden af den prægtige udsigt over parkanlægget er der indrettet solgård op til plejehjemmets facade, ligesom der er solaltaner, hvor de, der har vanskeligt ved at komme ud, kan køres hen.

Patienterne kan møblere værelserne med egne møbler og i vid udstrækning efter eget ønske og behov. De kan modtage besøg, når de vil, og på hver etage er indrettet køkkener, hvor de kan lave kaffe eller the til sig selv og de besøgende. Opholdsstuen er forsynet med hensigtsmæssige møbler, og fjernsynsapparatet savnes heller ikke.

Udover vaskeriet og rum til opbevaring af kørestole m. v. er der i kælderen reserveret plads til indrettelse af terapi-værksted. Beskæftigelsen af syge mennesker er som bekendt af stor betydning, og grunden til, at man ikke allerede har terapien i brug, er den, at man først vil lade de nyindflyttede beboere falde til ro og derefter søge at finde frem til, hvilke arter beskæftigelse eller husflid patienterne ønsker, og hvad de kan forventes at overkomme, når helbredet tages i betragtning. Der er ingen tvivl om, at beboerne vil være tilfredse med nogen sysselsætning og adspredelse i det daglige liv.

På 2. sal har man indrettet funktionærlejligheder og værelser.

At komme ind på alle de mange goder, som dette hjem byder på, vil føre for vidt, men plejehjemmet er indrettet med al mulig hensyntagen til det egentlige formål: at gøre det så godt, så hyggeligt og hjemligt som muligt for beboerne og give dem den pleje, bistand og omsorg, de har behov. Resultatet kan bedst konstateres ved at tale med patienterne selv. Man mærker deres glæde og gode humør ved, at de er blevet beboere på hjemmet.

Plejehjemmet er projekteret af arkitekt Knud Thomsen, Esbjerg, og ingeniørfirmaet Anderskouv og A. T. Thomsen, Esbjerg. De samlede udgifter i forbindelse med hjemmets opførelse, indretning m. v. er endnu ikke endelig opgjorte, men de formodes at beløbe sig til 1.800.000 kr.

Borgmesteren og socialudvalgsformanden er øjensynligt tilfredse med socialministerens og en beboers bedømmelse af hjemmet.

Erhvervsudviklingen i Esbjerg 1948—58

BELYST VED LØNUDBETALINGERNE

I. Indledende bemærkninger.

Der er vel ingen anden by her i landet, der blev så stærkt påvirket af krigens forhold som Esbjerg. Forbindelsen vest på blev afbrudt, og dermed forsvandt grundlaget for en del af byens erhvervsliv. Fiskeriets forhold var meget skiftende og usikre. Fiskerne tjente vel mange penge, men det er ikke sandsynligt, at denne »guldalder« fik større betydning for de af fiskeriet afhængige erhverv f. eks. skibsbyggeriet, fordi forholdene havde et præg af midlertidighed.

Det ville naturligvis være af største interesse at undersøge disse forhold, f. eks. undersøge krigsårene og de allernærmeste efterkrigsår. En sådan undersøgelse kan foretages på grundlag af det samme materiale, som er benyttet til denne undersøgelse, men det vil da blive en beskrivelse af rent ekstraordinære forhold. En sådan beskrivelse kunne måske have historisk interesse, men har derudover næppe større værdi. Med denne undersøgelse ville vi imidlertid gerne nå lidt videre, og det er vort håb, at beskrivelsen af de enkelte erhvervsgrenes udvikling, og sammenhængen mellem dem kan være en hjælp for de personer, som skal træffe de for den fremtidige udvikling nødvendige afgørelser. Ved som begyndelsesår at vælge 1948 er der søgt sat en parentes om de særprægede krigs- og efterkrigsår, og undersøgelsen er begrænset til en periode, der er mere »normal«.

Grundlaget for undersøgelsen er skattevæsenets oplysninger om, hvor meget de enkelte virksomheder, privatpersoner, foreninger og offentlige institutioner har udbetalt i løn. Af rent arbejdsmæssige grunde er der dog set bort fra de forskellige naturalydelser, kost, logi m. v., som i mange tilfælde udgør en del af lønnen.

Af de udbetalte lønninger er en del betalt til personer bosiddende udenfor bygrænsen, men da Esbjerg kun har meget lidt forstadsbebyggelse, er der set bort fra dette forhold.

Der er såvel fordele som ulemper forbunden med anvendelsen af statistisk materiale, som er fremskaffet til andet formål, nemlig skatteansættelse. Den vigtigste fordel er, at de strenge bestemmelser om opgivelse til skattevæsenet af udbetalte lønninger garanterer, at praktisk taget al løn er med i undersøgelsen. En væsentlig ulempe er det, at erhvervsbetegnelserne ofte er upræcise, så der ved hjælp af telefonbøger, vejviser og forespørgsler må skaffes mere præcise oplysninger om, hvad en »handlende« handler med, hvilken form for virksomhed en »direktør« leder, hvilke varer en »fabrikant« producerer o. s. v.

På ét område er skattevæsenets oplysninger for upræcise, idet oplysningerne om de af kutterejerne udbetalte lønninger i nogle tilfælde indeholder skippernes løn, i andre ikke. I stedet for at benytte disse tal er der på grundlag af oplysninger om fangsternes værdi foretaget en beregning af mandskabets (incl. skipperens) løn.

Som det vil fremgå af det følgende, er hovedvægten lagt på en undersøgelse af bestemte erhvervsgrupper. Disse grupper kan passende betegnes som »økonomikredse«, idet det er erhvervsgrupper, der er afhængige af et fælles grund- eller nøgleerhverv. Tre sådanne kredse er underkastet en nøjere undersøgelse, nemlig erhvervene, der helt eller delvis er afhængig af:

1. Fiskeri.
2. Landbrug.
3. Bygge- og anlægsvirksomhed.

Forinden disse omtales, skal nogle hovedresultater dog kort kommenteres.

II. Hovedresultater.

Hovedbilaget viser de enkelte erhvervs lønudbetalinger i årene 1948—58. De viser mange interessante detailler i disse års udvikling. Det ses f. eks., at pelsdyrfarmernes lønudbetalinger i perioden er tidoblet, og at de nu udbetaler mere i løn end landbruget, men at ingen af disse erhverv udbetaler store beløb. Det gør derimod sildeoliefabrikkerne, der også har tidoblet sine lønudbetalinger.

Men det må overlades til læserne efter behag at studere dette bilags mange oplysninger, som det vil være uoverkommeligt at kommentere udførligt.

Af bilaget fremgår ikke, hvor store de største lønudbetalinger er. Om private virksomheder og offentlige institutioner, der i 1958 udbetalte over 1 mill. kr. i løn, kan gives følgende oplysninger (tabel 1 og 2):

Hovedbilag. **De i 1948-58 udbetalte lønnninger fordelt på erhvervsgrupper.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
A. Offentlige og halvoffentlige institutioner i alt	20.801	21.938	24.077	27.103	30.557	31.990	34.115	36.999	42.204	45.556	51.210
1. Staten og statens virksomheder	10.007	10.098	10.555	11.624	12.951	13.692	14.000	14.717	16.204	17.130	18.496
2. Kommunen og kommunale virksomheder	8.916	9.836	11.376	12.981	14.859	15.200	16.770	18.390	21.630	23.384	26.887
3. Skoler m. v. — ikke medtaget under 1 og 2	318	336	348	431	514	596	684	923	1.081	1.348	1.667
4. Fagforeninger	140	127	159	186	211	217	231	247	289	307	308
5. Boligforeninger	87	96	124	154	175	198	207	305	336	468	703
6. Andre foreninger	855	906	944	1.042	1.156	1.320	1.353	1.475	1.576	1.722	1.811
7. Andre offentlige og halvoffentlige institutioner	478	539	571	685	691	767	870	942	1.088	1.197	1.338
B. Landbrug, gartneri, skovbrug m. v. i alt	1.067	1.156	1.089	1.289	1.370	1.406	1.521	1.709	1.832	1.823	2.147
1. Landbrug	150	154	170	209	228	251	262	262	245	229	246
2. Gartnerier	431	426	432	525	533	566	566	617	640	638	690
3. Pelsdyrfarme	38	59	74	101	99	131	180	245	314	318	380
4. Fiskeri (se tabel 5)	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
5. Diverse med tilknytning til fiskeri	448	517	413	454	510	458	513	585	633	638	831
C. Industri og håndværk i alt	30.942	31.980	34.057	39.686	46.190	49.760	55.669	57.258	61.054	65.551	71.889
I. Næringsmiddelindustri i alt	7.096	8.130	8.825	11.591	12.719	15.111	18.061	19.945	19.841	21.553	24.159
1. Slagtermestre (incl. forretninger)	421	456	501	556	588	643	679	727	778	798	891
2. Slagterier m. v.	1.756	2.306	3.039	4.140	4.884	5.987	6.974	7.515	7.585	9.008	10.184
3. Mejerier, mælkekondenseringsfabrikker m. v.	1.755	1.617	1.875	2.189	2.625	3.024	3.335	3.271	3.128	3.717	4.420
4. Tilberedning af frugt og grøntsager	84	105	188	237	217	164	258	315	427	456	375
5. Fiskekonservesfabrikker og fiskerøgerier	320	315	424	395	383	351	383	827	797	611	575
6. Fiskefiletfabrikker	38	152	62	88	217	199	288	598	756	944	1.074
7. Møller	502	564	618	595	705	687	862	897	913	905	915
8. Bagerier, brødfabrikker	853	824	882	972	1.157	1.250	1.378	2.125	1.717	1.840	1.842
9. Anden næringsmiddelindustri	20	16	16	12	14	13	10	10	12	18	15
10. Kødfoderfabrikker	1.347	1.775	1.220	2.407	1.929	2.793	3.894	3.660	3.728	3.256	3.868
II. Drikkevareindustri i alt	152	143	147	134	147	170	202	213	222	226	243
III. Tobaksindustri i alt	2.220	2.104	2.296	2.033	2.955	3.055	2.927	3.012	3.063	3.086	3.048
IV. Tekstil- og tricotageindustri i alt	1.581	1.494	1.781	2.104	2.403	2.369	2.696	3.179	3.456	3.730	4.087
1. Tricotagefabrikker og spinderier m. v.	97	126	150	158	178	186	217	185	200	210	200
2. Tovværksfabrikker og reblagerier	1.232	1.125	1.375	1.670	1.924	1.900	2.102	2.579	2.769	2.907	3.230
3. Vodbinderier	252	243	256	276	301	283	377	415	487	613	657
V. Fodtøjs- og beklædningsindustri i alt	1.199	1.243	1.279	1.385	1.413	1.431	1.486	1.479	1.598	1.831	1.965
1. Skotøjsfabrikker	622	679	749	889	925	913	1.011	1.011	1.086	1.276	1.450
2. Skomagermestre	49	30	26	28	25	21	31	36	42	37	34
3. Skræddermestre	414	410	365	330	328	327	278	280	287	300	277
4. Handskefabrikker	37	46	59	66	65	96	84	57	65	76	65
5. Sejlmagere	77	78	80	72	70	74	82	95	118	142	139
VI. Træindustri – undtagen møbler – i alt	369	420	404	396	435	418	507	430	404	375	386
VII. Fremstilling af møbler i alt	572	556	578	546	552	594	697	667	766	920	979
1. Fremstilling af møbler m. v.	532	492	522	490	482	512	583	548	622	738	774
2. Møbelpolstrere og sadelmagere	40	64	56	56	70	82	114	119	144	182	205

Fortsættes

Hovedbilag fortsat. **De i 1948-58 udbetalte lønninger fordelt på erhvervsgrupper.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
VIII. Papirindustri i alt	29	21	18	22	14	17	20	21	17	18	21
IX. Grafisk industri og dagblade i alt	1.389	1.546	1.658	1.781	1.929	2.143	2.449	2.661	2.822	3.123	3.408
1. Bogtrykkerier m. v.	377	522	549	586	611	656	785	881	874	966	1.033
2. Dagblade	1.012	1.024	1.109	1.195	1.318	1.487	1.664	1.780	1.948	2.157	2.375
X. Kemisk industri i alt	1.724	1.828	1.932	2.648	3.104	3.256	4.143	4.107	5.102	5.487	5.607
1. Sildeoliefabrikker	189	299	230	403	717	659	995	1.158	1.390	1.694	1.891
2. Isværker m. v.	822	650	641	715	764	1.016	1.061	1.119	1.270	1.385	1.491
3. Andre kemiske fabrikker	713	879	1.061	1.530	1.623	1.581	2.087	1.830	2.442	2.408	2.225
XI. Sten-, ler- og glasindustri i alt	1.160	992	1.216	1.304	1.541	1.384	1.505	1.365	1.402	1.534	1.764
1. Teglværker og cementvarefabrikker m. v.	1.060	887	1.113	1.193	1.431	1.274	1.378	1.255	1.298	1.437	1.485
2. Stenhuggere	100	105	103	111	110	110	127	110	104	97	279
XII. Jern- og metalindustri i alt	3.124	3.019	3.031	3.399	3.618	3.400	3.600	4.145	4.627	4.609	5.749
1. Jern- og metalvarefabrikker	2.901	2.804	2.762	2.978	3.143	2.966	3.168	3.575	3.956	4.102	5.215
2. Smedemestre	199	198	247	387	437	389	392	523	624	440	458
3. Montører	24	17	22	34	38	45	40	47	47	67	76
XIII. Skibs- og bådebyggerier i alt	821	839	726	560	580	775	1.102	1.414	1.983	2.043	2.200
XIV. Fremstilling af transportmidler i alt	756	791	904	1.090	1.261	1.356	1.451	1.629	1.875	1.941	2.076
1. Autoreparation	717	768	865	1.016	1.238	1.338	1.432	1.624	1.858	1.918	2.035
2. Mekanikere	39	23	39	74	23	18	19	5	17	23	41
XV. Anden fremstillingsvirksomhed i alt	472	444	466	609	609	653	545	643	730	654	863
1. Urmagere	97	108	116	136	157	170	169	174	171	162	183
2. Guldsmede	52	72	68	77	76	67	63	58	59	58	77
3. Andre fabrikker	323	264	282	396	376	416	313	411	500	434	603
XVI. Anlægsvirksomhed i alt	7.326	7.447	7.823	8.996	11.722	12.353	12.940	10.888	11.561	12.877	13.799
1. Murermestre	2.560	2.758	2.488	2.746	4.897	4.911	5.075	3.184	4.001	4.423	4.442
2. Tømrermestre	1.136	996	1.158	1.188	1.194	1.470	1.749	1.642	1.626	2.165	2.208
3. Entreprenører	614	431	596	1.524	1.868	1.685	1.405	1.168	1.321	1.057	1.537
4. Glarmestre	70	61	62	59	60	59	73	82	75	98	124
5. Malermestre	734	717	824	850	826	1.008	1.172	1.248	1.222	1.409	1.449
6. Blikkenslagermestre	401	413	427	445	405	472	498	496	555	579	682
7. El-installatører	895	1.040	1.123	1.173	1.361	1.444	1.695	1.608	1.421	1.680	1.808
8. Vand- og gasmestre	343	395	420	379	527	656	536	679	690	735	671
9. Snedkermestre	534	573	652	581	533	544	625	649	554	613	650
10. Isolatører	19	37	49	33	33	65	69	72	58	78	191
11. Terrazzomestre	20	26	24	18	18	39	43	60	38	40	37
XVII. Service i alt	952	963	973	1.088	1.188	1.275	1.338	1.460	1.585	1.544	1.535
1. Vaskerier, renserier og rulleforretninger m. v.	599	609	619	703	787	861	915	970	980	889	849
2. Herre- og damefrisører	323	327	327	346	350	364	407	467	552	606	643
3. Andre servicefag	30	27	27	39	51	50	16	23	53	49	43
D. Handel, hoteller og restaurationer m. v. i alt	18.304	19.805	20.433	23.859	27.683	28.699	30.594	34.795	35.882	37.731	40.891
I. En gros handel m. v. i alt	10.038	11.348	11.146	13.940	16.393	16.803	17.555	20.917	21.616	22.617	24.198
1. Fiskeeksportører	3.522	3.718	3.497	4.516	5.380	4.107	4.258	6.230	6.476	7.385	8.478
2. Smøreksportører	345	377	394	433	436	465	481	486	551	548	549
3. Ægeksportører	429	620	631	633	760	817	740	784	857	918	920
4. Eksport og en gros handel med andre landbrugsprodukter	320	255	181	141	449	1.320	1.077	1.080	1.094	1.381	1.261

Fortsættes

Hovedbilag fortsat. **De i 1948-58 udbetalte lønninger fordelt på erhvervsgrupper.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
5. Gødnings- og foderstofforretninger m. v.	685	1.137	1.091	1.415	1.572	1.670	2.050	2.678	2.414	2.166	2.275
6. Kolonial	1.279	1.428	1.609	1.762	1.931	2.199	2.129	2.183	1.899	1.869	2.029
7. Frugt og grøntsager	266	261	273	341	437	487	520	602	660	579	651
8. Manufaktur m. v.	254	285	303	292	313	299	273	255	254	300	264
9. Bygningsmaterialer	866	907	815	1.076	1.144	1.181	1.298	1.379	1.419	1.582	1.679
10. Jern og metal m. v.	481	485	463	625	711	729	860	936	1.035	1.066	1.170
11. Kulimportører	574	638	542	802	939	989	1.049	1.100	1.217	996	980
12. Benzin- og olie	666	886	944	1.483	1.830	1.981	2.266	2.627	3.030	3.080	3.250
13. Øl- og mineralvandsdepoter	87	105	112	121	129	120	117	117	121	129	144
14. Grosserere uden nærmere angivelse	264	246	291	300	362	439	437	460	589	618	548
II. Detailhandel i alt	6.957	7.019	7.644	8.238	8.851	9.592	10.322	10.990	11.794	12.828	14.294
1. Kolonialhandlere	1.395	1.533	1.449	1.612	1.894	2.130	2.252	2.529	2.638	2.699	3.055
2. Skibsprovianteringshandlere	80	86	121	129	135	128	137	123	135	169	171
3. Mælkehandlere	47	45	54	55	47	54	45	55	70	84	84
4. Ostehandlere	17	17	22	21	24	23	20	21	21	24	28
5. Viktualiehandlere	37	22	31	34	28	26	29	26	34	37	43
6. Pølseforhandlere	–	–	6	6	13	7	8	3	5	6	8
7. Fiskehandlere	185	117	94	88	92	93	97	102	136	154	179
8. Blomster- og grønthandlere	51	53	57	53	57	65	73	75	90	75	94
9. Konfekturehandlere	19	25	33	24	31	34	39	38	43	46	67
10. Tobakshandlere	57	54	68	69	69	80	91	80	114	114	118
11. Apotekere	320	363	387	389	411	459	501	406	547	589	626
12. Manufaktur-, konfektions- og tricotagehandlere	1.128	1.145	1.473	1.642	1.573	1.680	1.856	2.035	2.177	2.366	2.493
13. Buntmagere	29	21	22	20	20	17	16	23	35	38	38
14. Lædervarehandlere	54	64	40	55	79	71	60	61	48	53	49
15. Skotøjshandlere	86	87	87	113	123	101	135	168	171	191	238
16. Farvehandlere	79	101	101	112	93	80	84	96	121	137	146
17. Radioforhandlere	202	171	195	194	236	308	376	391	425	565	786
18. Handel med møbler og indbo m. v.	745	749	969	939	994	1.086	1.008	1.004	924	958	1.163
19. Isenkræmmere	461	452	433	449	487	511	584	656	671	679	710
20. Parfumeri og sygepleje	14	12	8	10	9	10	10	19	23	29	26
21. Bandagister	3	4	3	1	3	6	6	20	25	54	56
22. Automobilforhandlere	894	811	823	928	1.050	1.123	1.220	1.287	1.432	1.649	1.883
23. Cykelhandlere	144	143	149	137	144	192	220	237	233	260	236
24. Benzinforhandlere	45	91	82	135	160	183	232	278	260	266	321
25. Brændselshandlere	14	15	12	15	14	3	3	4	3	2	3
26. Forhandling af kontormaskiner og -artikler	68	74	75	91	87	103	112	129	101	96	28
27. Papir- og boghandlere	499	502	546	561	593	629	665	667	705	737	840
28. Kiosker	48	53	74	69	76	84	142	123	108	115	132
29. Galanterihandlere	31	25	21	24	27	29	27	29	31	32	39
30. Produkthandlere	111	107	108	150	155	155	160	191	218	257	264
31. Andre detailhandlere	94	77	101	113	127	122	114	114	250	347	370
III. Hoteller og restaurationer m. v. i alt	1.309	1.438	1.643	1.681	2.439	2.304	2.717	2.888	2.472	2.286	2.399
1. Hoteller, restauranter og pensionater m. v.	1.181	1.309	1.500	1.526	2.264	2.126	2.497	2.633	2.196	2.037	2.117
2. Biografer	128	129	143	155	175	178	220	255	276	249	282
E. Pengeinstitutter og forsikringsvirksomhed m. v. i alt	922	1.069	1.141	1.279	1.393	1.501	1.690	1.755	1.937	2.198	2.345
1. Banker, sparekasser og spareforeninger m. v.	896	984	1.034	1.155	1.272	1.391	1.517	1.579	1.752	1.998	2.146
2. Forsikringsvirksomhed	72	68	88	111	106	86	136	164	174	189	195
3. Ejendomshandel og kommissionsvirksomhed	24	17	19	13	15	24	37	12	11	11	4

Fortsættes

Hovedbilag fortsat **De i 1948-58 udbetalte lønninger fordelt på erhvervsgrupper.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
F. Transport m. v. i alt	3.172	3.922	4.246	4.357	4.046	4.328	5.166	5.287	5.794	5.883	6.903
1. Vognmænd	2.314	2.067	2.151	2.253	2.262	2.356	2.636	2.890	3.124	3.464	4.217
2. Rederier	738	1.743	1.831	1.846	1.523	1.700	2.093	1.943	2.186	1.890	2.070
3. Redningskorps og bjergningsselskaber	120	112	264	258	261	272	437	454	484	529	616
G. Liberale erhverv m. v. i alt	1.259	1.137	1.249	1.687	2.157	2.411	2.774	2.814	3.256	3.728	4.621
1. Advokater	234	218	222	231	269	321	330	365	396	380	460
2. Arkitekter	40	44	56	69	103	146	129	79	104	172	218
3. Civilingeniører	99	75	105	178	295	756	840	704	796	1.007	1.477
4. Danselærere	16	18	22	32	26	31	32	23	32	33	40
5. Dyrlæger	14	9	4	6	7	9	10	12	15	15	33
6. Fotografer	64	60	73	73	77	82	86	96	104	132	122
7. Kørelærere	–	–	5	3	4	7	6	20	22	18	27
8. Landinspektører	11	13	13	24	23	22	20	17	20	22	29
9. Jordemødre	8	6	6	6	6	6	7	9	8	8	8
10. Læger	55	66	83	84	86	92	120	156	189	199	201
11. Massøser	3	3	6	5	4	6	7	7	8	6	21
12. Musikere	83	45	85	78	75	89	90	101	107	110	66
13. Revisorer	197	162	189	235	305	305	306	403	409	500	589
14. Speditører m. v.	270	249	210	485	702	376	601	609	797	825	1.034
15. Tandlæger	131	131	137	148	129	113	141	163	187	227	218
16. Tandteknikere	34	38	33	30	46	50	49	50	62	74	78
H. Reklame- og annoncebureauer i alt	12	22	23	27	39	47	103	119	108	165	200
I. Andre op uoplyste i alt	450	450	584	657	747	689	776	879	875	947	1.038

Tabel 1.
De største offentlige institutioners lønudbetalinger.

	Løn i 1948	Løn i 1958	Stigning
	1000 kr.	1000 kr.	%
Esbjerg kommune	6.706	20.065	199
D.S.B., trafikafdelingen	4.300	6.886	60
I/S Vestkraft	901	3.474	286
Centralsygehuset	913	2.350	157
Havneingeniørkontoret	992	2.173	119
Post- og telegrafvæsenet	1.214	2.154	77
Politiet	843	1.678	99
Esbjerg toldkammer	528	1.076	104
Tilsammen	16.397	39.856	131

Tabel 2.
Private virksomheder, hvis lønudbetaling i 1958 var over 1 mill. kr.

	Løn i 1948	Løn i 1958	Stigning
	1000 kr.	1000 kr.	%
5[1]) virksomheder afhængige af landbruget	3.334	15.863	376
4[2]) virksomheder afhængige af fiskeriet + 1 virksomhed delvis afhængig af fiskeriet	3.079	9.132	197
6 andre virksomheder	4.190	10.512	151
Tilsammen	10.603	35.507	235

[1]) Een af disse virksomheder udbetaler store lønbeløb til personer bosiddende udenfor Esbjerg. Ses der bort fra denne virksomheds lønudbetalinger, bliver stigningen i udbetalt løn 292 %.
[2]) Een af disse virksomheder er oprettet efter 1948.

Esbjerg kommune er således den største lønudbetaler, men dens lønbeløb er dog under 1/10 af det samlede lønbeløb i 1958, jfr. tabel 3. I beløbet er medregnet statens andel (refusion) af visse lønudgifter, f. eks. lærerlønningerne. Statens andel af det i 1958 udbetalte beløb udgjorde ca. 7 mill. kr.

I/S Vestkraft har haft den største procentvise stigning i lønudbetalingerne, medens de anførte statsinstitutioner kun viser små stigninger. I denne forbindelse kan oplyses, at de udbetalte lønninger alene for statsinstitutioner i Esbjerg i 1958 udgjorde 18.496.000 kr., eller ca. 8,5 % af det samlede udbetalte lønbeløb.

Foruden de i tabel 1 viste 8 offentlige institutioner var der i 1958 16 private firmaer, derunder cooperative virksomheder, som udbetalte over 1 mill. kr. i løn.

Blandt de nævnte 5 virksomheder, der er afhængige af landbruget, findes de tre største private lønudbetalere. De 4 virksomheder, der er afhængige af fiskeriet, er nr. 6, 13, 14 og 15 i rækken af store lønudbetalere. De i tabel 1 nævnte 8 offentlige institutioner og de i tabel 2 nævnte 16 private firmaer udbetalte tilsammen i

Tabel 3.

	Udbetalt løn	Registerfolketal ved årets begyndelse	Løn pr. indbygger	Gennemsnitspristal	Pristal med 1948+1949 =100	Udbetalt løn pr. indbygger korrigeret for prisstigning
	1000 kr.		kr.			kr.
1948	95.940	45.695	2.100	178	100,0	2.128
1949	100.266	46.520	2.155			
1950	100.633	47.365	2.125	183	102,8	2.067
1951	117.145	48.394	2.421	201	112,9	2.144
1952	129.929	48.790	2.663	216	121,3	2.195
1953	139.713	49.218	2.839	219	123,0	2.308
1954	152.821	49.859	3.065	219	123,0	2.492
1955	166.068	50.518	3.287	225	126,4	2.600
1956	180.104	51.211	3.517	237	133,1	2.642
1957	193.176	51.947	3.729	248	139,3	2.677
1958	217.329	52.495	4.140	252	141,6	2.924

1958 ca. 75 mill. kr. i løn, d. v. s. noget over ⅓ af de samlede lønudbetalinger.

I tabel 3 er givet en oversigt over lønbeløbene i de enkelte år. Det fremgår af tabellen, at det udbetalte beløb er steget fra kr. 2.100 pr. indbygger i 1948 til kr. 4.140 pr. indbygger i 1958. En meget væsentlig del af denne stigning skyldes, at der i perioden har været temmelig kraftige inflationstendenser, og det er derfor nødvendigt at foretage en korrigering af tabellerne.

For hvert af årene er der beregnet et gennemsnitspristal (et gennemsnit af foregående års julipristal + 2 gange årets januarpristal + årets julipristal). Dette er derefter omregnet, idet gennemsnittet af 1948 og 1949 er sat lig med 100.

Det fremgår af tabellen, at lønnen pr. indbygger faldt i 1950, og at den — når der tages hensyn til prisniveauets stigning — kun steg meget lidt indtil 1952 incl., hvorefter en kraftig stigning begyndte.

Tabel 4 viser lønudbetalingerne fordelt på hovedgrupper. Det fremgår af tabellen, at gruppen industri og håndværk er den største lønudbetaler. I 1958 udbetalte den 73,6 mill. kr. eller ca. ⅓ af de samlede lønninger. Herefter følger gruppen stat og kommune m. v., der i 1958 udbetalte knap ¼ af lønningerne. Derefter følger fiskeri, en gros handel, detailhandel og transportvirksomheder.

For at få et udtryk for stigningen i lønudbetaling i de enkelte grupper er et gennemsnit af lønudbetalingen i 1948 og 1949 sat lig med 100. De dertil svarende tal for de andre år er angivet i tabellens andet afsnit. Den stærkeste stigning i den udbetalte løn har grupperne: liberale erhverv, stat og kommune m. v. og industri og håndværk haft. Den mindste lønstigning har gruppen hotel-, pensionats- og restaurationsvirksomhed m. v. haft. Derefter følger fiskeriet, der er den eneste gruppe, der i en længere periode har haft nedgang i de udbetalte lønninger.

I tabellens tredie afsnit er de udbetalte lønninger korrigeret for pristallets stigning. Det fremgår af disse tal, at alle grupperne har haft lønstigninger væsentligt over prisniveauets stigning. For de flestes vedkommende har der endda år for år været en stigning større end prisniveauets stigning. Fiskeriet har dog i ikke mindre end 5 år haft lønudbetalinger, der reelt er lavere end udbetalingerne ved periodens begyndelse. På tilsvarende måde har transportgruppen (hovedsageligt vognmænd) i årene 1951—53 haft svigtende lønudbetalinger.

III. Fiskeriet og de af dette afhængige erhverv.

1. Fiskeriet.

Som nævnt er der ikke foretaget nogen statistisk opgørelse af fiskernes lønninger. I stedet er der i tabel 5 vist en beregning af disse lønninger. Tabellens første kolonne viser værdien af danske fartøjers landinger i Esbjerg. I et begrænset omfang lander udenbys fartøjer her, ligesom Esbjergfartøjer lander i andre danske havne. Den samlede værdi af disse landinger er dog forholdsvis lille, og værdien af landingerne i Esbjerg svarer derfor temmelig nøje til værdien af Esbjergfartøjernes landinger i danske havne. Tabellens kolonne 2 og 3 viser værdien af Esbjerg-fartøjernes landinger i England og Holland. Desværre findes der ikke oplysninger om landingerne i England i 1946—48; men der kan formentligt regnes med, at de mindst var på højde med landingerne i England i 1949. Kolonne 4 viser den samlede bruttoværdi af landingerne.

For at få det beløb, der loddes ud til kutterejerne og mandskabet, må der fra bruttobeløbet trækkes udgifterne til is, landingspenge, auktionsomkostninger m. v. Disse udgifter er efter samtaler med skippere, revisorer og andre med særligt kendskab til fiskeriet anslået til 10 % af værdien ved landing i Esbjerg, 20 % ved landing i England og 15 % ved landing i Holland. Af størst betydning er den for landinger i Esbjerg anslåede procentsats pålidelighed. Efter de indhentede oplysninger er de nævnte udgifter for konsumfiskeriets vedkommende 13—15 % og for industrifiskeriets vedkommende ca. 7 %. Det er derfor sikkert passende at regne med gennemsnitsudgifter på 10 % i periodens sidste del; men satsen er muligvis for lav for periodens første del. Da det imidlertid er umuligt at skaffe konkrete oplysninger om disse udgifters ændring, er 10 % satsen benyttet ved beregningen af nettoværdien i alle årene; men det må bemærkes, at de beregnede nettoværdier i periodens første år af denne grund kan være et par procent for høje.

Mandskabets (incl. skipperens) part er sat til 50 % af nettoværdien. Den resterende halvdel af nettoværdien tilfalder kutterejeren (ofte skipperen) til reparation og vedligeholdelse, forrentning, afskrivning m. v.

Tabellens næstsidste kolonne viser,

Tabel 4. **Lønudbetalinger fordelt på hovedgrupper.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr
I. Absolutte tal.											
Stat og kommune, off. og halvoff. institutioner, skoler, foreninger m. v.	20.801	21.938	24.077	27.103	30.557	31.990	34.115	36.999	42.204	45.556	51.210
Landbrug, pelsdyravl, gartnerier og div. med tilknytning til fiskeri ...	1.067	1.156	1.089	1.289	1.370	1.406	1.521	1.709	1.832	1.823	2.147
Fiskeri	18.941	18.787	13.734	17.201	15.747	18.882	20.413	24.453	27.162	30.134	36.083
Industri og håndværk	30.942	31.980	34.057	39.686	46.190	49.760	55.669	57.258	61.054	65.551	71.889
En gros handel	10.038	11.348	11.146	13.940	16.393	16.803	17.555	20.917	21.616	22.617	24.198
Detailhandel	6.957	7.019	7.644	8.238	8.851	9.592	10.322	10.990	11.794	12.828	14.294
Hotel-, pensionats- og restaurationsvirksomhed m. v.	1.309	1.438	1.643	1.681	2.439	2.304	2.717	2.888	2.472	2.286	2.399
Pengeinstitutter, forsikring m. v. ...	992	1.069	1.141	1.279	1.393	1.501	1.690	1.755	1.937	2.198	2.345
Transportvirksomheder	3.172	3.922	4.246	4.357	4.046	4.328	5.166	5.287	5.794	5.883	6.903
Liberale erhverv	1.259	1.137	1.249	1.687	2.157	2.411	2.774	2.814	3.256	3.728	4.621
Reklame- og annoncebureauer	12	22	23	27	39	47	103	119	108	165	200
Andre og uoplyste	450	450	584	657	747	689	776	879	875	947	1.038
Tilsammen	95.940	100.266	100.633	117.145	129.929	139.713	152.821	166.068	180.104	193.716	217.327
II. Index.											
Stat og kommune, off. og halvoff. institutioner, skoler, foreninger m. v.	100	113	127	143	150	160	173	197	213	240	
Landbrug, pelsdyravl, gartnerier og div. med tilknytning til fiskeri ...	100	98	116	123	126	137	154	165	164	193	
Fiskeri	100	73	91	83	100	108	130	144	160	191	
Industri og håndværk	100	108	126	147	158	177	182	194	208	229	
En gros handel	100	104	130	153	157	164	196	202	212	226	
Detailhandel	100	109	118	127	137	148	157	169	184	205	
Hotel-, pensionats- og restaurationsvirksomhed m. v.	100	120	122	178	168	198	210	180	166	175	
Pengeinstitutter, forsikring m. v. ...	100	111	124	135	146	164	170	188	213	228	
Transportvirksomheder	100	120	123	114	122	146	149	163	166	195	
Liberale erhverv	100	104	141	180	201	232	235	272	311	386	
Reklame- og annoncebureauer	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
Andre og uoplyste	100	130	146	166	153	172	195	194	210	231	
Tilsammen	100	103	119	132	142	156	169	184	197	222	
III. Korrigeret for pristalsændring.											
Stat og kommune, off. og halvoff. institutioner, skoler, foreninger m. v.	100	110	112	118	122	130	137	148	153	169	
Landbrug, pelsdyravl, gartnerier og div. med tilknytning til fiskeri ...	100	95	103	101	102	111	122	124	118	136	
Fiskeri	100	71	81	69	81	88	103	108	115	135	
Industri og håndværk	100	105	112	121	129	144	144	146	150	161	
En gros handel	100	101	115	126	128	133	155	152	152	160	
Detailhandel	100	106	105	105	111	120	124	127	132	145	
Hotel-, pensionats- og restaurationsvirksomhed m. v.	100	117	108	147	137	161	166	135	119	124	
Pengeinstitutter, forsikring m. v. ...	100	108	110	111	119	133	134	141	153	161	
Transportvirksomheder	100	117	109	94	99	119	118	122	119	138	
Liberale erhverv	100	101	125	148	163	189	186	204	223	273	
Reklame- og annoncebureauer	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	
Andre og uoplyste	100	126	129	137	124	140	154	146	151	163	
Tilsammen	100	100	105	109	115	127	134	138	141	157	

hvorledes mandskabets part har ændret sig, idet gennemsnittet af 1948 og 49 er sat lig med 100. I sidste kolonne er der korrigeret for pristallets stigning.

Det fremgår af disse tal, at indtægterne svigtede mest i 1950 og 52, men at de også var meget lave i 1951 og 53. Tallene er lidt misvisende, idet

Tabel 5. **Beregning af den af kutterejerne udbetalte løn.**

	Landinger i Esbjerg	Landinger i England [1])	Landinger i Holland [1])	Tilsammen brutto	Tilsammen netto	Mandskabets part: 50 %	1948-49 = 100	Korrigeret for pristalsstigning
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.		
1946	22.214	...	...	...	...	...	...	...
1947	22.622	...	...	...	...	...	...	...
1948	18.804	ca. 26.200	...	ca. 45.000	37.881	18.941	100	100
1949	18.106	26.000	...	44.706	37.575	18.787		
1950	20.566	11.200	...	31.766	27.469	13.734	72,8	70,8
1951	28.269	11.200	...	39.469	34.402	17.201	91,2	80,8
1952	26.817	9.200	...	36.017	31.495	15.747	83,5	68,8
1953	30.938	12.400	...	43.338	37.764	18.882	100,1	81,4
1954	36.741	9.700	...	46.441	40.827	20.413	108,2	88,0
1955	46.539	8.883	170	55.592	48.906	24.453	129,6	102,5
1956	51.955	9.549	146	61.650	54.325	27.162	144,0	108,2
1957	58.108	9.997	53	68.158	60.268	30.134	159,7	114,6
1958	75.488	5.304	29	80.821	72.167	36.083	191,3	135,1

[1]) Esbjerg fartøjer.

der fandt en vis reduktion af fiskerflåden (og mandskabet) sted. Tages denne i betragtning, må 1950, 51 og 52 anses for at være de egentlige kriseår. De to næste år kan næppe kaldes kriseår, men vel nok »dårlige tider med opgangstendens«. I disse to år begyndte industrifiskeriet at gøre sig gældende, idet bruttoværdien af den landede industrifisk nåede op på henholdsvis 11,4 mill. kr. og 15,6 mill. kr.

Tabellen viser i øvrigt, at krisen havde en ganske særlig karakter, hvilket fik væsentlig betydning for en del af det af fiskeriet afhængige erhvervsliv.

Landingerne i Esbjerg gik ned allerede i 1948 og 49, hvorefter de steg lidt igen i 1950 og nåede rekordhøjde i 1951 og 1952, d. v. s. i to af de egentlige kriseår. Efter 1952 er landingerne i Esbjerg i øvrigt steget meget stærkt, medens landingerne i England fra 1950 er gået stærkt tilbage.

2. Erhverv direkte afhængige af fiskeriet.

I tabel 6 er givet oplysninger om erhverv, som helt er afhængige af fiskeriet. Det er dels leverandører til fiskeriet, dels aftagere af fangsten. Denne gruppe virksomheder er af væsentlig betydning for bysamfundet, idet den i 1958 udbetalte 19,8 mill. kr. i løn. I 1948 og 1949 udbetalte gruppen ca. 7,5 mill. kr., d. v. s. at der er en stigning i lønnen på ca. 165 %, hvilket er væsentlig over gennemsnittet 122 %, jfr. tabel 4, II.

Som man kunne vente, var det inve-

Tabel 6. **Erhverv helt afhængige af fiskeriet.**

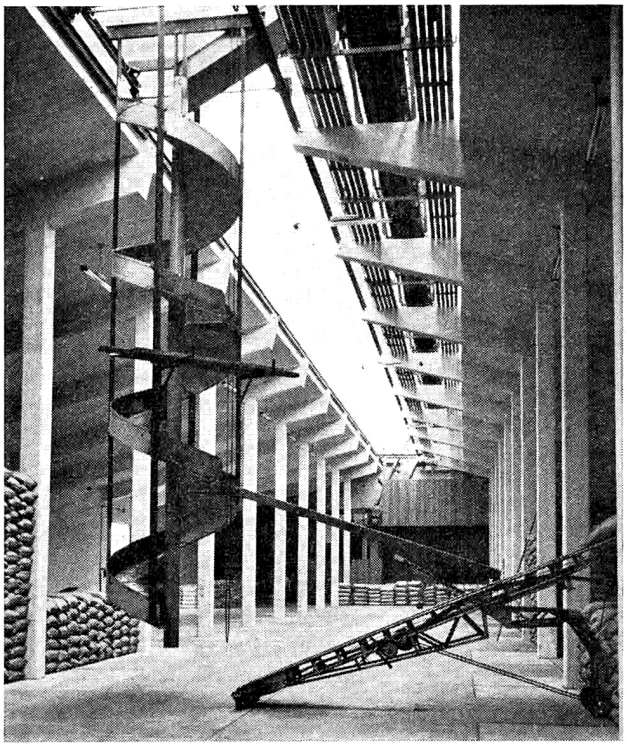
	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
Skibs- og bådebyggerier	821	839	726	560	580	775	1.102	1.414	1.983	2.043	2.200
Vodbinderier	252	243	256	276	301	283	377	415	487	613	657
Sejlmagere m. v.	77	78	80	72	70	74	82	95	118	142	139
Isværker	822	650	641	715	764	1.016	1.061	1.119	1.270	1.385	1.491
Kassefabrikanter	149	140	185	160	210	183	178	155	167	178	190
Diverse med tilknytning til fiskeri	448	517	413	454	510	458	513	585	633	638	831
Fiskekonservesfabrikker og fiskerøgerier	320	315	424	395	383	351	383	827	797	611	575
Fiskeeksport og fiskefiletfabrikker	3.560	3.870	3.559	4.604	5.597	4.306	4.546	6.828	7.232	8.329	9.552
Sildeoliefabrikker	189	299	230	403	717	659	995	1.158	1.390	1.694	1.891
Tilsammen	6.638	6.951	6.514	7.639	9.132	8.105	9.237	12.596	14.077	15.633	17.526
Skibs- og bådebyggerier	100		87	67	70	93	133	170	239	246	265
Vodbinderier	100		103	112	122	114	152	168	197	248	265
Sejlmagere m. v.	100		103	93	90	95	106	123	152	183	179
Isværker m. v.	100		87	97	104	138	144	152	173	188	203
Kassefabrikanter	100		128	111	145	127	123	107	116	123	131
Diverse med tilknytning til fiskeri	100		86	94	106	95	106	121	131	132	172
Fiskekonservesfabrikker og fiskerøgerier	100		134	124	121	111	121	260	251	192	181
Fiskeeksport og fiskefiletfabrikker	100		96	124	151	116	122	184	195	224	257
Sildeoliefabrikker	100		94	165	294	270	408	517	570	694	775
Tilsammen	100		96	112	134	119	136	185	207	230	258
Index for pristal	100		103	113	121	123	123	126	133	139	142

steringsvirksomhederne, *skibsbyggerierne,* der ramtes hårdest af fiskeriets krise. I 1950 gik deres lønudbetalinger dog kun ned til 87 % af gennemsnittet for de to foregående år. (De måtte formentligt endnu i 1950 have haft nogle nybygninger). I de to næste år var den udbetalte løn væsentligt lavere, idet den, når der tages hensyn til prisniveauets stigning, i begge år var knap 60 % af gennemsnittet for 1948 og 1949. I 1953 steg lønnen en del, men først næste år nåede lønnen over 1948—49 niveauet. I de to næste år steg lønnen voldsomt, medens den i periodens to sidste år kun steg moderat, formentlig fordi skibsbyggeriernes kapacitet var fuldt udnyttet allerede i 1956. Skibsbyggerierne ramtes således ikke omgående af krisen, men efter at igangværende og planlagte arbejder var fuldført, ramtes det til gengæld særdeles hårdt, idet nedgangen i udbetalte lønninger var større i dette erhverv end i selve fiskeriet. Opgangen efter krisen mærkede skibsbyggerierne temmelig sent, formentligt fordi fiskerne først ville have en vis sikkerhed for, at de bedre tider var stabile, før de afsluttede kontrakter om nye både, og vel også fordi det tog tid at få arbejdet i gang igen.

Isværkernes lønudbetalinger gik stærkt ned allerede i 1949, og først i 1953 var de højere end i 1948. Tages prisniveauets ændring i betragtning, nåede de imidlertid først 1948-niveauet i 1955. Deres lønudbetaling var i 1958 kun ca. 82 % højere end i 1948, jfr. de absolutte tal. Fiskeriets krise synes således at have ramt isproduktionen hårdt og længe. Een af grundene, til at deres lønudbetalinger kun er steget lidt, må søges i det forhold, at industrifiskeriet ikke stiller store krav om isning. Udviklingen i isværkernes lønudbetalinger svarer til udviklingen i vognmændenes lønudbetalinger, se side 14.

Fiskeeksportørernes og -filetfabrikkernes lønudbetalinger gik lidt ned i 1950, hvorefter de steg kraftigt i 1951 og 52. Denne stigning afløstes af et betydeligt fald i 1953—54. I disse år var filetfabrikationen ikke af stor betydning, og den udbetalte løn vedrører overvejende arbejdet med fiskeeksporten. Grunden, til at fiskeeksportørernes lønudbetalinger i de egentlige kriseår ikke går ned, er den, at krisen først og fremmest rammer landingerne i England (se tabel 5). Tendensen til at lande en stadig større del af fangsten af konsumfisk hjemme fik således stor betydning for fiskeeksportørerne og filetfabrikkerne. I 1955 begyndte en stærk stigning i lønudbetalingerne, hvilket skyldes den hurtigt voksende filetproduktion.

Velindrettet lager med moderne transportmidler i en af de hurtigt voksende sildeolie- og sildemelsfabrikker.

Sildeoliefabrikkerne er nye, hurtigtvoksende virksomheder, hvis lønudbetalinger stiger meget hurtigt. Deres lønudbetalinger i 1958 udgør dog kun godt 1 % af de af det private erhvervsliv udbetalte lønninger, eller lidt under 1 % af de samlede lønninger. Disse fabrikker er så stærkt mekaniserede, at de aldrig vil blive store lønudbetalere. Tilmed skaber de ikke direkte nogen beskæftigelse af betydning i de andre erhvervsgrupper, idet de f. eks. ikke skaber beskæftigelse i transporterhvervene. Udviklingen af disse virksomheder var en følge af industrifiskeriet og stærkt medvirkende til at bringe krisen til ophør. Deres betydning som lønudbetalere, d.v.s. for beskæftigelsen, er således indirekte idet de holder mange fartøjer travlt beskæftiget, og de er dermed stærkt medvirkende til at skabe beskæftigelse i leverandørerhvervene, skibsbyggerierne, vådbinderierne o. a.

Fiskekonservesfabrikkerne og fiskerøgerierne beskæftiger relativ få personer og udbetaler som følge heraf relativt mindre lønbeløb. Denne beklagelige kendsgerning skyldes sikkert, at der i Esbjerg kun landes mindre partier fisk egnet til fiskekonserves. Betingelserne for denne produktion er langt bedre i de nordjyske fiskerihavne, idet der i Skagen, Hirtshals, Strandby, Frederikshavn og Sæby landes større partier af de for fiskekonservesfabrikkerne vigtige arter, f. eks. tunfisk, hummer og rejer.

3. *Erhverv delvis afhængige af fiskeriet.*

Mange virksomheder indenfor visse erhvervsgrupper arbejder udelukkende eller næsten udelukkende for fiskeriet. Tabel 7 viser lønudbetalingernes udvikling i nogle erhverv, indenfor

Tabel 7. **Erhverv delvis afhængige af fiskeriet.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
Tovværksfabrikker og rebslagerier ...	1.232	1.125	1.375	1.670	1.924	1.900	2.102	2.579	2.764	2.907	3.230
Jern- og metalvarefabrikker	2.901	2.804	2.762	2.978	3.143	2.966	3.168	3.575	3.956	4.102	5.215
Smedemestre	199	198	247	387	437	389	392	523	624	440	458
Skibsproviantering	80	86	121	129	135	128	137	123	135	169	171
Vognmænd	2.314	2.067	2.151	2.253	2.262	2.356	2.636	2.890	3.124	3.464	4.217
Autoreparation	717	768	865	1.016	1.238	1.338	1.432	1.624	1.858	1.918	2.035
Speditører	270	249	210	485	702	376	601	609	797	825	1.034
Revisorer	197	162	189	235	305	305	306	403	409	500	589
Pelsdyrfarme	38	59	74	101	99	131	180	245	314	318	380
Tilsammen ...	7.948	7.518	7.994	9.254	10.245	9.889	10.954	12.571	13.981	14.643	17.329
Tovværksfabrikker og rebslagerier ...	100		117	142	163	161	178	219	235	247	274
Jern- og metalvarefabrikker	100		97	104	110	104	111	125	139	144	183
Smedemestre	100		124	195	220	196	197	263	314	222	231
Skibsproviantering	100		146	155	163	154	165	148	163	204	206
Vognmænd	100		98	103	103	108	120	132	143	158	193
Autoreparation	100		116	137	167	180	193	219	250	258	274
Speditører	100		81	187	271	145	232	235	307	318	398
Revisorer	100		105	131	170	170	170	225	228	279	328
Pelsdyrfarme	100		153	208	204	270	371	505	647	656	784
Tilsammen ...	100		103	120	132	128	142	163	181	189	224
Index for pristal	100		103	113	121	123	123	126	133	139	142

hvilke mange virksomheder helt eller delvis er knyttet til fiskeriet.

Jern- og metalvarefabrikker. Virksomhederne i denne gruppe er næsten alle små, og de fleste af dem er ikke egentlige fabrikker, men håndværksvirksomheder, der i et vist omfang benytter maskiner. En stor del af virksomhedernes arbejde er reparationsarbejde, og mange af dem arbejder i nær tilknytning til skibsbyggerierne. Denne gruppe virksomheder har ikke haft nogen betydelig nedgang i lønudbetalingerne, idet kun udbetalingerne i 1949 og 50 lå lidt lavere end i 1948. Indtil 1954 er lønudbetalingerne omtrent konstant, men dette vil — prisniveauets ændring taget i betragtning — reelt sige, at der indtil 1954 har været en nedgang i udbetalingerne.

Vognmænd. Indenfor denne gruppe er de største lønudbetalere stærkt afhængige af fiskeriet, idet deres hovedbeskæftigelse er transport af konsumfisk. Fiskeriets krise rammer disse vognmænd på en særlig måde, idet nedgangen i konsumfiskeriet rammer dem hårdt, og det nye industrifiskeri giver dem ikke nogen erstatning for det mistede arbejde. For disse virksomheder antager krisen en mere varig karakter, hvilket lønudbetalingerne tydeligt viser. I 1954 lå deres lønudbetalinger ganske vist 20 % over gennemsnittet af 1948 og 1949, men prisniveauet lå 23 % højere. Først omkring 1955—56 når de op på lønudbetalinger, der — prisniveauet taget i betragtning — er højere end udbetalingerne i 1948 og 49. Vognmændenes lønudbetalinger gik ned allerede i 1949, hvorfor det må være bedst kun at sammenligne med 1948. Tages prisniveauets ændringer i betragtning, når vognmændene først i 1957 op på lønudbetalinger, der svarer til lønudbetalingerne i 1948. På trods af, at et betydeligt antal vognmænd har beskæftigelse, der ikke er knyttet til fiskeriet, har konsumfiskeriets krise således ramt erhvervet hårdt og varigt.

De øvrige i tabellen nævnte erhverv synes ikke i udpræget grad ramt af krisen, idet de alle — selv når prisniveauets stigning tages i betragtning — har stigende lønudbetalinger i 1950 eller 1951.

På tilsvarende måde er det undersøgt, om den nedgang i lønudbetalingen, som fiskerne og mange indenfor erhverv afhængige af fiskeriet har haft, har forplantet sig til andre erhverv, idet det kunne ventes, at de personer, hvis indtægter svigtede, reducerede deres indkøb, specielt af mere varige forbrugsgoder som møbler, radio, tøj m. v., og at denne reduktion af indkøbene ville få forretningerne til at gennemføre besparelser i lønudbetalingerne. Grupperne radioforhandlere, handlende med møbler, indbo m. v., automobilforhandlere og papir- og boghandlere har udbetalt forholdsvis lidt i løn i 1949 og nogle af dem i 1950; men der kan næppe tillægges disse nedgange nogen betydning, dertil er de for spredte og tilfældige.

Fiskeriets krise ramte såvel de af fiskeriet direkte afhængige som de af fiskeriet delvis afhængige erhverv forholdsvis blidt, idet kun skibsbyggerierne blev alvorligt ramt. Men det

Tabel 8. **Landbruget og landbrugets virksomheder.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
Landbrug	150	154	170	209	228	251	262	262	245	229	246
Slagterier og konservesfabrikker m. v.	1.756	2.306	3.039	4.140	4.884	5.987	6.974	7.515	7.585	9.008	10.184
Mejerier og mælkekondenseringsfabrikker m. v.	1.755	1.617	1.875	2.189	2.625	3.024	3.335	3.271	3.128	3.717	4.420
Møller	502	564	618	595	705	687	862	897	913	905	915
Kødfoderfabrikker	1.347	1.775	1.220	2.407	1.929	2.793	3.894	3.660	3.728	3.256	3.868
Smøreksport	345	377	394	433	436	465	481	486	551	548	549
Ægeksport	429	620	631	633	760	817	740	784	857	918	920
Eksport og en gros handel med andre landbrugsprodukter	320	255	181	141	449	1.320	1.077	1.080	1.094	1.381	1.261
Gødnings- og foderstofforretninger	685	1.137	1.091	1.415	1.572	1.670	2.050	2.678	2.414	2.166	2.275
Tilsammen	7.289	8.805	9.219	12.162	13.588	17.014	19.675	20.633	20.515	22.128	24.638
Landbrug	100		112	138	150	165	172	172	161	151	162
Slagterier og konservesfabrikker m. v.	100		150	204	240	295	343	370	373	444	501
Mejerier og mælkekondenseringsfabrikker m. v.	100		111	130	156	179	198	194	186	220	262
Møller	100		116	112	132	129	162	168	171	170	172
Kødfoderfabrikker	100		78	154	124	179	249	234	239	209	248
Smøreksport	100		109	120	121	129	133	135	153	152	152
Ægeksport	100		120	121	145	156	141	149	163	175	175
Eksport og en gros handel med andre landbrugsprodukter	100		63	49	156	459	375	376	381	480	439
Gødnings- og foderstofforretninger	100		120	155	173	183	225	294	265	238	250
Tilsammen	100		115	151	169	211	245	256	255	275	306
Index for pristal	100		103	113	121	123	123	126	133	139	142

var ganske særlige forhold, som medførte, at krisen blev begrænset og ikke udviklede sig til en alvorlig krise for disse erhverv og dermed for byen.

Tre vigtige faktorer, nemlig

1. stigning i landingerne i Esbjerg,
2. udviklingen af sildeolieindustrien,
3. udviklingen af filetfabrikationen,

begrænsede krisen og ændrede den i løbet af få år til en højkonjunktur.

IV. Landbruget og landbrugets virksomheder.

Tabel 8 viser de af landbruget og landbrugets virksomheder udbetalte lønninger. Disse virksomheder udbetalte i 1958 ca. 1/9 af de samlede lønninger eller lidt mere end 1/7 af de af private udbetalte lønninger. Virksomhederne har haft en særdeles stærk stigning i lønudbetalingerne, der i 1958 var 206 % højere end gennemsnittet af 1948 og 49. (I samme periode steg de samlede lønninger med 122 %).

Denne stærke stigning skyldes ikke, at landbrugseksporten over Esbjerg havn i disse år er steget stærkt, men at landbrugets fabrikker er vokset hurtigt. Den største stigning findes i grupperne: slagterier, konservesfabrikker m. v., hvis lønudbetaling er femdoblet. Udviklingen af konservesindustrien har ydet et meget væsentligt bidrag til denne stærke stigning. Grupperne: mejerier, mælkekondensering m. v. og kødfoderfabrikker viser også stigninger i lønudbetalingerne, væsentligt højere end gennemsnittet.

En sammenligning mellem disse fabrikker, sildeoliefabrikkerne og filetfabrikkerne viser, at ganske vist er sildeolieindustriens og filetfabrikkernes lønninger i procent steget mere end de nævnte fabrikker med tilknytning til landbruget, men at disse udbetaler langt mere i løn. Virksomheder, der eksporterer landbrugsprodukter, har haft bemærkelsesværdige små stigninger i lønudbetalingerne. Tilsammen udbetalte de i 1958 i øvrigt kun ca. 2,7 mill. kr.

V. Bygge- og anlægsvirksomhed.

Tabel 9 giver en oversigt over erhverv knyttet til bygge- og anlægsvirksomheder. Disse erhverv udbetalte i 1958 godt 8 % af de samlede lønninger, eller knap 11 % af de af private udbetalte lønninger. Den samlede lønstigning i denne gruppe har været forholdsvis lille, idet der kun er tale om en fordobling af lønningerne.

Den mindste lønstigning har murermestrene haft. Dette skyldes dog først og fremmest, at en del af de som arkitekter og ingeniører anførte personer driver murermestervirksomhed. Erhvervenes lønudbetalinger har således udviklet sig mere ensartet, end tabellen viser.

Af størst betydning for disse erhverv er boligbyggeriet. I årene 1952—54 var der en meget kraftig aktivitet i boligbyggeriet. Det fremgår af

Tabel 9. **Bygge- og anlægsvirksomheder.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
Teglværker og cementvarefabrikker m. v.	1.060	887	1.113	1.193	1.431	1.274	1.378	1.255	1.298	1.437	1.485
Entreprenører og civilingeniører	713	506	701	1.702	2.163	2.441	2.245	1.872	2.117	2.064	3.014
Murermestre	2.560	2.758	2.488	2.746	4.897	4.911	5.075	3.184	4.001	4.423	4.442
Tømrermestre	1.136	996	1.158	1.188	1.194	1.470	1.749	1.642	1.626	2.165	2.208
Malermestre	734	717	824	850	826	1.008	1.172	1.248	1.222	1.409	1.449
Blikkenslagermestre	401	413	427	445	405	472	498	496	555	579	682
El-installatører	895	1.040	1.123	1.173	1.361	1.444	1.695	1.608	1.421	1.680	1.808
Vand- og gasmestre	343	395	420	379	527	656	536	679	690	735	671
Andre håndværksmestre	109	124	135	110	111	163	185	214	171	216	352
Bygningsmaterialer en gros	866	907	815	1.076	1.144	1.181	1.298	1.379	1.419	1.582	1.679
Arkitekter og landinspektører	51	57	69	93	126	168	149	96	124	194	247
Tilsammen ...	8.868	8.800	9.273	10.955	14.185	15.188	15.980	13.673	14.644	16.484	18.037
Teglværker og cementvarefabrikker m. v.	100		114	123	147	131	142	129	133	148	153
Entreprenører og civilingeniører	100		115	279	355	400	368	307	347	339	495
Murermestre	100		94	103	184	185	191	120	150	166	167
Tømrermestre	100		109	111	112	138	164	154	153	203	207
Malermestre	100		114	117	114	139	162	172	168	194	200
Blikkenslagermestre	100		105	109	100	116	122	122	136	142	168
El-installatører	100		116	121	141	149	175	166	147	174	187
Vand- og gasmestre	100		114	103	142	178	145	184	187	199	182
Andre håndværksmestre	100		116	94	95	140	159	184	147	185	302
Bygningsmaterialer en gros	100		92	121	129	133	146	156	160	178	189
Arkitekter og landinspektører	100		128	172	233	311	276	178	230	359	457
Tilsammen ...	100		105	124	161	172	181	155	166	187	204
Index for pristal	100		103	113	121	123	123	126	133	139	142

Tabel 10. **Sammenligning af udviklingen i fiskeriet m. v., landbrugets virksomheder og bygge- og anlægsvirksomheder.**

	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.	1000 kr.
I alt udbetalte lønninger	95.940	100.266	100.633	117.145	129.929	139.713	152.821	166.068	180.104	193.716	217.327
Heraf: stat, kommune m. v.	20.801	21.938	24.077	27.103	30.557	31.990	34.115	36.999	42.204	45.556	51.210
private	75.139	78.328	76.556	90.042	99.372	107.723	118.706	129.069	137.900	148.160	166.117
Af de af private udbetalte lønninger udgjorde:	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Fiskeriet	25,2	24,0	17,9	19,1	15,8	17,5	17,2	18,9	19,7	20,3	21,7
Erhverv afhængige af fiskeriet	8,8	8,9	8,5	8,5	9,2	7,5	7,8	9,8	10,2	10,6	10,6
Tilsammen ...	34,0	32,9	26,4	27,6	25,0	25,0	25,0	28,7	29,9	30,9	32,3
Landbrug og landbrugets virksomheder	9,7	11,2	12,0	13,5	13,7	15,8	16,6	16,0	14,9	14,9	14,8
Bygge- og anlægsvirksomheder	11,8	11,2	12,1	12,2	14,3	14,1	13,5	10,6	10,6	11,1	10,9

tabellen, at lønudbetalingerne i disse år var meget store. Derefter følger to år med mindre boligbyggeri og (jfr. tabellen) lave lønudbetalinger. I periodens to sidste år er lønudbetalingerne imidlertid igen steget betydeligt.

VI. Udviklingen i Hovedtræk.

Tabel 10 viser, hvor stor en del af de af private udbetalte lønninger, de i det foregående omtalte grupper af virksomheder har udbetalt.

Fiskeriets andel af det private erhvervslivs lønudbetaling var i 1948 og 49 ca. 25 %. I kriseårene går denne andel meget stærkt ned, således at fiskeriet i 1952 kun udbetalte knap 16 % af disse lønninger, hvorefter andelen igen stiger. I de sidste tre år har fiskeriet udbetalt godt 20 % af det private erhvervslivs lønninger.

Fiskeriets andel af lønningerne stiger stadig, men erhvervet har dog endnu ikke genvundet den dominerende stilling, det havde i 1948 og 49.

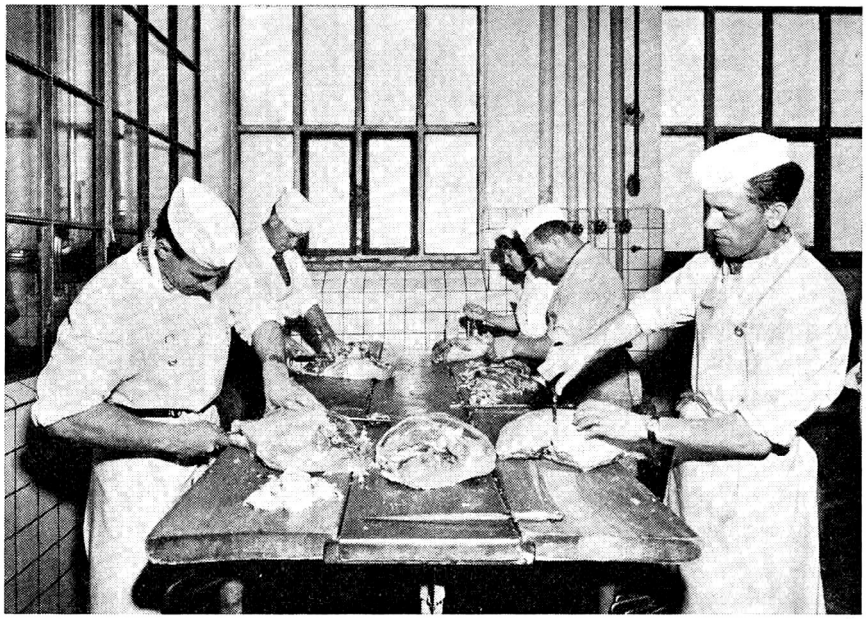
Erhverv afhængige af fiskeri udbetalte i 1948 og 49 knap 9 % af de af private udbetalte lønninger. Denne andel gik kun lidt ned i kriseårene. Fra 1955 er den imidlertid steget væsentligt, således at gruppen ved periodens slutning udbetalte ca. 10,5 % af de af private udbetalte lønninger.

Fiskeriet og erhverv afhængige af fiskeriet udbetalte i 1948 og 49 godt ⅓ af de af private udbetalte lønninger. Denne dominerende stilling blev naturligvis svækket kraftigt i kriseårene. Den stærke udvikling i andre erhverv, specielt indenfor landbrugets virksomheder i årene indtil 1955 og bygge- og anlægsvirksomheden i årene 1952—54, virker også stærkt svækkende på fiskeriets og de dertil knyttede erhvervs relative stilling. Udviklingen i fiskeriet, skibsbyggeriet, filetfabrikationen og sildeolieindustrien har imidlertid i årene siden 1954 været særdeles kraftig, således at fiskeriet og de deraf afhængige erhverv har genvundet deres dominerende stilling.

Tabellen viser i øvrigt omlægningen indenfor disse erhverv, idet den viser, at fiskeriet udbetaler mindre, men de af fiskeriet afhængige erhverv væsentligt mere end i årene 1948 og 49.

Ved en vurdering af fiskeriets betydning for bysamfundet kan man ikke gå ud fra den nævnte trediedel af de af private udbetalte lønninger, idet denne trediedel kun omfatter udbetalingerne fra de grupper, der helt er afhængige af fiskeriet. Som nævnt er der i mange andre grupper virksomheder, der helt eller delvist er afhængige af fiskeriet (vognmænd, jern- og metalvarefabrikker, smede o. s. v.). En del af disse virksomheders lønudbetalinger vedrører deres arbejde for fiskerierhvervene.

Yderligere må tages i betragtning, at knap ⅕ af de af private udbetalte lønninger er »afledet indkomst«, d. v. s. de er udbetalt af købmænd, slagtere, bagere, radio- og møbelhandlere, aviser, vaskerier, frisører, biografer, pengeinstitutter, manufaktur- og tricotagehandlere, læger, tandlæger og flere andre. En del af disse lønudbetalinger stammer — via forbrugernes køb i disse forretninger m. v. — fra fiskeriet og de dertil knyttede erhverv.

Den stærkt stigende produktion af dåseskinker til eksport giver arbejde til såvel kvinder som mænd.

Endelig vedrører en væsentlig del af bygge- og anlægsvirksomhedernes lønninger fiskeriet. Lønninger, der vedrører bygning af fiskerihavn, sildeoliefabrikker, redskabsskure o. l. anlæg, må selvsagt regnes med som stammende fra fiskeriet. Men også en væsentlig del af boligbyggeriet må betegnes som værende afhængig af fiskeriet, idet denne del bygges til fiskere og andre, som direkte får deres indkomst fra fiskeri eller erhverv afhængige af fiskeri.

Fiskeriet er således direkte og indirekte årsag til udbetaling af langt over ⅓ af de af private udbetalte lønninger. Det har ikke været muligt at foretage nogen egentlig opgørelse over denne lønandels absolutte størrelse; men på grundlag af de foreliggende oplysninger må man skønne, at op imod halvdelen af de af private udbetalte lønninger stammer fra fiskeriet. På det foreliggende grundlag kan der i øvrigt ikke ses bort fra, at den fra fiskeriet stammende del af lønningerne kan udgøre halvdelen eller lidt over halvdelen af de af private udbetalte lønninger.

Landbrugets virksomheder fik (jfr. tabel 10) i perioden indtil 1954 en stadig stigende betydning som lønudbetalere. De nåede i 1954 op på ca. ⅙ af de af private udbetalte lønninger. Den relative nedgang i 1955 og 56 har formentlig forbindelse med de i disse år forholdsvis dårlige prisforhold, specielt på det amerikanske marked. Efter denne lille tilbagegang i 1955 og 56 er virksomhedernes lønudbetaling imidlertid steget så stærkt, at deres lønandel er forblevet konstant.

Stigningen i disse virksomheders lønudbetalinger i løbet af det sidste tiår må fra et økonomisk synspunkt betragtes som gunstig for byen. Udviklingen af disse virksomheder gør naturligvis ikke byens erhvervsliv alsidigt, men dog »omtrent tosidigt«.

Bygge- og anlægsvirksomheden havde forholdsvis store lønudbetalinger i 1952—54, hvorefter der kom et par dårlige år. I de sidste to år har aktiviteten i bygge- og anlægsvirksomhederne været meget stor, men virksomhedernes andel i de af private udbetalte lønninger er kun nået op på ca. 11 %, først og fremmest fordi udviklingen i andre erhverv har været kraftigere.

VII. Afsluttende bemærkninger.

Det er endnu en gang blevet bekræftet, at erhvervslivet i Esbjerg har en noget ensidig karakter, og det har vist sig, at ensidigheden ikke er blevet mindre udpræget i løbet af de sidste 10 år. Det er udmærket for bysamfundet, hvis — lad os kalde det — det eller de bærende erhverv konstant har gode tider, således som det er tilfældet i øjeblikket. Det giver et højt indtægtsniveau med de deraf flydende fordele. De helt store indtægter forekommer sjældent i Esbjerg, men de større indtægter er så almindelige og er så tungtvejende, at indtægtsniveauet ligger ca. 10 % højere end gennemsnittet for samtlige købstæder. Man kan desværre ikke med sikkerhed gå ud fra, at de gode tider holder. Derfor ville det være at foretrække, om erhvervslivet havde en noget mere alsidig karakter og var således sammensat, at følgerne af nedgang i ét erhverv blev af mere begrænset omfang.

De kommunale myndigheder har længe været opmærksom på det anførte forhold og udfolder store bestræbelser på at skabe muligheder for oprettelse af industrielle virksomheder m. v. af forskellig art. I denne forbindelse kan oplyses, at kommunen og erhvervsrådet i 1957 har foretaget en indgående og objektiv analyse af industriens omfang og struktur samt vilkår i Esbjerg sammenlignet med en række andre byer. Det fremgår af analysen, at de faktorer, som Esbjerg kommune direkte øver indflydelse på, ikke skulle lægge hindringer i vejen for placering af flere industrivirksomheder i byen. Hertil kan føjes de ubestridelige kendsgerninger, at byen har en i forhold til det vesteuropæiske marked fortrinlig beliggenhed, og at den er forsynet med en havn med stor kapacitet, og som tilmed kan besejles selv i de strengeste vintre.

Grundlaget for en industriel udvikling på områder, der ingen forbindelse har med fiskeriet, er således til stede, og der er vel egentlig gode chancer for, at disse muligheder vil blive udnyttet af de virksomheder, som ved dannelsen af de nye fællesmarkeder (de »seks« og de »syv«) får mulighed for at vokse.

Der er af disse grunde håb om, at erhvervslivet vil blive mere alsidigt og bysamfundet mindre udsat for kriser. I øvrigt går udviklingen i fiskeriet i en retning, der gør dette erhverv mindre udsat for kriser. Bådene bliver stadig større, og mulighederne for at udnytte fjernere fiskepladser bedre. Der fiskes flere arter fisk end før. Dette giver mindre risiko for, at fangsten svigter katastrofalt. Fangsten sælges i forædlet form (filet og olie) på langt flere markeder end før. Risikoen for svigtende afsætning er derfor mindre. Selv om byen er ligeså ensidigt præget af fiskeri i dag som for 10 år siden, er risikoen, for at en krise skal ramme den, langt mindre end dengang.

BYRÅDSVALGET

den 4. marts 1958

Gruppe		Antal stemmer	Procentvis andel i gyldige stemmer	Antal valgte mandater
Socialdemokratiet		9.423	39,72	11
Radikale Venstre		836	3,53	1
Konservative folkeparti		2.553	10,76	3
Venstre		8.248	34,77	9
Danmarks Retsforbund		468	1,97	0
Danmarks socialistiske parti		1.488	6,27	1
Danmarks kommunistiske parti		707	2,98	0
	I alt	23.723	100,00	25
I alt ugyldige stemmer	blanke 78	163		
	andre 85			
I alt afgivne stemmer		23.886*		
Valgdeltagelse i %		78,03		

* Af 30.611 valgberettigede.

Resultatet af byrådsvalget fremgår af hosstående tabel.

Politisk medførte valget, at borgmester L. Høyer-Nielsen, der er medlem af den socialdemokratiske gruppe, afløstes af fhv. borgmester Hans Nissen, der var medlem af venstregruppen.

Borgmester Hans Nissen afgik imidlertid ved døden den 24. juni 1959, og L. Høyer-Nielsen valgtes pånyt til borgmester.

Den nye borgmester, der er født den 6. juni 1899, var borgmester 1942—50 og 1954—58.

Danmarks første kunstfrosne skøjtebanes tilblivelse

AF ESKE ESKESEN

Da Dansk Idræts Forbunds formand, hr. Leo Frederiksen ved årsskiftet 1958/59 gav udtryk for håbet og ønsket om, at Danmark, i lighed hvad der forlængst var tilfældet i Sverige, fik anlagt kunstfrosne skøjtebaner, således at dansk ungdom også blev i stand til at dyrke vintersport, og i særdeleshed skøjteløb og ishockey, over et længere tidsrum, end de klimatiske forhold tillod, nedlagdes spiren til en realisering af denne tanke hos bestyrelsen for Esbjerg Idrætspark A/S og ikke mindst på grund af D. I. F. tilsagn om økonomisk støtte til en eventuel gennemførelse.

Den nedlagte spire voksede hastigt, og efter ca. 3 måneders forløb var der samlet et så vægtigt materiale, at vi indenfor bestyrelsen mente, at sagen burde følges op. Der blev nu udarbejdet brochurer over hele talmaterialet samt vedføjet udtalelser fra vintersportens unioner, der belyste udsigterne vedrørende driften af en sådan kunstfrossen bane, og disse tilsendt forskellige bl. a. vort bystyre.

Da bevillingsmyndighederne indenfor Esbjerg byråd altid har været lydhøre overfor sportens trivsel i vor by, fik sagen en relativ hurtig behandling gennem de forskellige instanser, og i juni måned d. a. kunne parkens bestyrelse allerede indlede realitetsforhandlinger med de forskellige firmaer vedrørende leverancerne til en kunstfrossen isbane med et arealindhold på ca. 1800 m², d. v. s. at de stillede internationale krav til en ishockeybane herved blev opfyldt.

Gennem den kommunegaranti på kr. 300.000, der blev stillet for Esbjerg Idrætspark A/S, kunne sagen løftes, da den tænkte placering på cyklebanens inderkreds løste spørgsmålet på en heldig måde, her var nemlig hensigtsmæssige forhold til stede såsom omklædningsrum, toiletter, tilskuerpladser, delvis lysinstallation samt højttaleranlæg m. v., og denne placering samtidig gav en forsænket bane på ca. 5 m under terrænet, skulle banens beliggenhed også rent vejrmæssigt set være ideel.

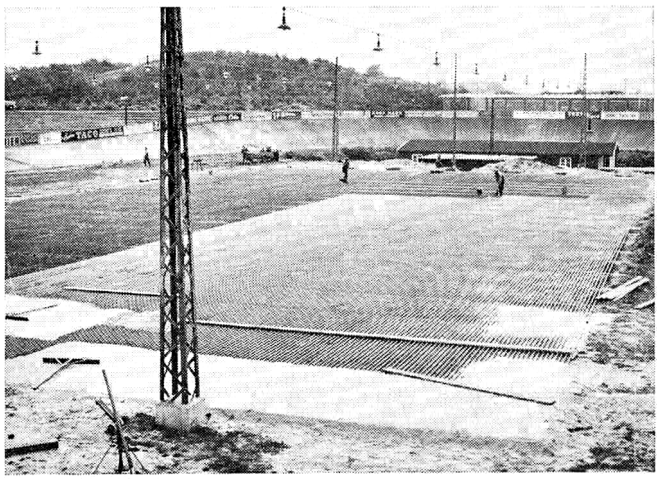
De ydre rammer var således i orden.

Som hovedleverandør af maskinparken trådte fa. Thomas Th. Sabroe & Co. A/S, Århus, ind i billedet og lovede banen færdig så betids, at åbningen kunne finde sted den 25. oktober 1959, desværre viste der sig en anden faktor med generende virkning herfor — nemlig vejrguderne — og dette medførte, at banens officielle åbning blev udskudt til søndag den 8. november 1959.

Åbningsdagen markeredes ved forskellige taler af formændene for Esbjerg Skøjteklub, Dansk Idræts Forbund og Esbjerg Idrætspark A/S, hvorefter byens borgmester, hr. L. Høyer-Nielsen, erklærede banen for åbnet, og frk. Eva Petersen, København, tog straks banen i besiddelse og viste publikum et smukt program i kunstskøjteløb, som efterfulgtes af en strålende opvisning af de nordiske mestre i parløb — frk. Grethe Borgen og Per Kjølberg — hvorefter en ishockeykamp sluttede indvielsen.

Esbjerg var nu blevet en virkelig attraktiv sportsarena rigere.

At stille noget horoskop for banens trivsel på nuværende tidspunkt — ultimo november 1959 — er for tidligt, men meget tyder på, når enkelte børnesygdomme er overvundet, at banen vil blive den ideelle tumleplads for vintersportens udøvere som tilsigtet, og som vestkysten hidtil har savnet så hårdt, ligesom den interesse, der er vist banen fra starten, forhåbentlig er af permanent karakter, da vil banens økonomi sikkert let kunne hvile i sig selv.

Rørsystemet der er grundlaget for skøjtebanen.

INDKOMSTFORHOLDENE I ESBJERG

i 1955, 1956 og 1957

I. Indledende bemærkninger.

I nærværende hæfte er — på grundlag af oplysninger fra Esbjerg skatteväsen — for skatteårene 1956—57, 1957—58 og 1958—59 givet en oversigt over indtægts- og formueforholdene for de forskellige erhverv i Esbjerg, således som det fremgår af ligningen til personlig opholdskommuneskat. Undersøgelsen er en videreførsel af de tidligere givne lignende oversigter her i tidsskriftet. [1])

Indkomstbeløbene refererer sig ganske overvejende til kalenderårene 1955, 1956 og 1957 og formuebeløbene til udgangen af disse år.

Ved indkomst forstås overalt den ansatte indkomst, d. v. s. den indkomst, der fremkommer efter fradrag af betalte personlige skatter og de i henhold til skatteloven tilladte fradrag for forsikringer m. v., herunder lønmodtagerfradrag, men før forhøjelse og nedsættelse efter lejlighed og før fradrag efter statsskattelovens § 8.

For så vidt angår formuen, er der bortset fra indbo, gangklæder, smykker o. l. samt ikke forfaldne livsforsikringssummer, idet disse værdier ikke betragtes som skattepligtig formue.

Endelig må haves i erindring, at undersøgelsen er baseret på tal, som senere kan været ændret — i opad- eller nedadgående retning — af skattemyndighederne.

[1]) Den sidste — for skatteårene 1953-54, 1954-55 og 1955-56 svarende til kalenderårene 1952, 1953 og 1954 — findes i tidsskriftets nr. 1, januar 1956.

II. Hovedresultater.

Af tabel 1 fremgår, at stigningen i den samlede indkomst er fortsat i de omhandlede 3 år, og at indkomsten i 1957 udgjorde 186,6 mill. kr. eller 152,2 mill. kr. mere end i 1939, men herved må Jernes indlemmelse i købstadkommunen i 1945 haves i erindring, idet indlemmelsen medførte en stigning i indkomsten på 13,5 mill. kr.

Stigningen i indkomsten siden 1939 udgør 427 %. I samme periode er antallet af skatteydere steget godt 52 %. Der er med andre ord sket en overordentlig stor stigning i den gennemsnitlige indkomst pr. skatteyder. Dette er nærmere belyst i tabel 2, hvoraf fremgår, at indkomsten pr. skatteyder og pr. indbygger siden 1939 er steget henholdsvis 237 og 225 %.

Tabel 1.

Antal skatteydere og ansat indkomst.

År	Antal skatteydere	Samlet ansat indkomst	
		absolutte tal mill. kr.	forholdstal (1939=100)
1939	14.860	35,4	100
1940	15.164	43,4	123
1941	15.621	58,5	165
1942	15.975	68,2	193
1943	16.856	82,4	233
1944[1])	20.259	97,8	276
1945	20.170	93,2	263
1946	20.255	104,6	295
1947	20.587	108,0	305
1948	20.826	110,0	311
1949	21.211	112,0	316
1950	21.694	113,9	322
1951	21.791	122,8	347
1952	21.943	133,0	376
1953	22.146	144,6	408
1954	22.378	155,7	440
1955	22.603	165,7	468
1956	22.651	179,3	506
1957	23.189	186,6	527

[1]) Den store stigning skyldes Jernes indlemmelse i Esbjerg købstadkommune.

Tabel 2.

Gennemsnitlig indkomst pr. skatteyder og indbygger.

År	Gennemsnitlig ansat indkomst			
	pr. skatteyder		pr. indbygger	
	absolutte tal kr.	forholdstal 1939=100	absolutte tal kr.	forholdstal 1939=100
1939	2.390	100	1.090	100
1940	2.860	120	1.300	119
1941	3.740	157	1.720	158
1942	4.270	179	1.940	178
1943	4.890	205	2.240	206
1944	4.830	203	2.250	206
1945	4.620	194	2.110	194
1946	5.170	217	2.330	214
1947	5.250	220	2.360	217
1948	5.280	221	2.370	217
1949	5.280	221	2.370	217
1950	5.250	220	2.350	216
1951	5.640	236	2.520	231
1952	6.070	254	2.700	248
1953	6.530	273	2.900	266
1954	6.960	291	3.080	283
1955	7.330	307	3.226	296
1956	7.916	331	3.447	316
1957	8.048	337	3.544	325

Af betydning for det almindelige velstandsniveau i byen er imidlertid ikke blot gennemsnitsindtægterne, men også hvorledes indtægterne fordeler sig på skatteyderne.

Det fremgår af tabel 3, at der har fundet en almindelig forskydning af indtægterne sted i opadgående retning.

I 1939 havde 51,7 % af skatteyder-

Tabel 3. **Antal skatteydere fordelt efter indkomstens størrelse.**

Indkomst	1939 %	1951 %	1952 %	1953 %	1954 %	1955 %	1956 %	1957 %
under — 2.000	51,7	24,3	22,9	22,5	21,6	20,8	18,1	18,2
2.000 — 3.999	35,4	15,1	15,0	14,2	13,0	13,2	14,1	13,5
4.000 — 5.999	11,4	16,6	13,3	12,0	11,0	10,7	9,5	8,9
6.000 — 7.999		22,1	21,0	19,2	17,6	15,5	12,9	10,8
8.000 — 9.999		10,8	13,8	14,7	16,2	16,2	16,5	16,6
10.000 — 14.999	0,8	8,1	10,4	12,3	14,6	16,2	19,6	21,8
15.000 — 19.999	0.7	1,6	2,0	2,8	3,3	4,0	5,3	6,4
20.000 — 49.999		1,2	1,4	2,1	2,5	3,1	3,7	3,6
50.000 og derover	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,2
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 4.
Antal skatteydere og samlet indkomst i 1957 fordelt på hovederhvervsgrupper.

Erhvervsgruppe	Antal skatteydere	Samlet indkomst 1.000 kr.	Procentvis fordeling af skatteydere	Procentvis fordeling af indkomst
1. Selvstændige landbrugere	79	640,2	0,3	0,4
2. Landbrugsmedhjælpere	45	211,5	0,2	0,1
3. Andre under landbrug m. v. ...	165	1.405,8	0,7	0,8
4. Fiskeskippere og partfiskere	1444	19.250,8	6,2	10,3
5. Håndværksmestre	740	8.980,9	3,2	4,8
6. Direktører og fabrikanter	256	5.669,6	1,1	3,0
7. Selvstændige handlende	792	9.238,0	3,4	5,0
8. Andre selvstændige erhvervsdrivende	241	3.343,2	1,0	1,8
9. Funktionærer	2220	21.151,7	9,6	11,3
10. Arbejdere	7564	62.739,9	32,6	33,6
11. Tjenestemænd samt kontorpersonale	2615	30.854,2	11,3	16,5
12. Liberale erhverv	243	4.985,2	1,1	2,7
13. Andre erhverv	2175	6.719,6	9,4	3,6
14. Personer ude af erhverv	2826	6.032,5	12,2	3,2
15. Andre og uangivne erhverv	1784	5.419,4	7,7	2,9
I alt	23189	186.642,5	100,0	100,0

ne en ansat indkomst på under 2.000 kr. I 1957 lå kun 18,2 % under denne grænse.

Det store antal skatteydere samler sig nu i indkomstgrupperne omkring 6.000—14.999 kr. Det bemærkes, at antallet af skatteydere med ansatte indkomster over 10.000 kr. er steget fra 11,1 % i 1951 til 32,0 % i 1957.

III. Indkomst- og formuefordeling efter erhvervsgrupper.

I hovedoversigten bag i hæftet gives der oplysninger om indkomst- og formueforhold for de enkelte erhvervsgrupper.

Idet man med hensyn til enkelthederhenviser til nævnte oversigt, skal man nedenfor fremkomme med oplysninger og bemærkninger af mere almindelig karakter.

1. Indkomstforhold.

Tabel 4 giver en oversigt over antal skatteydere og samlet indkomst i 1957 fordelt på hovederhvervsgrupper og viser, hvilken andel de enkelte grupper har i den samlede indkomst.

Af det samlede indkomstbeløb i 1957, 186,6 mill. kr., falder ca. ⅓ på arbejdere, ca. 1/6 på tjenestemænd samt kontorpersonale og ca. 1/10 på fiskeskippere og partfiskere. Personer ude af erhverv samt andre uangivne erhverv, der udgør tilsammen ca. ⅕ af skatteyderne, har kun en andel på godt 1/16 af den samlede indkomst.

Tabel 5 belyser størrelsen af og bevægelsen i den gennemsnitlig ansatte indkomst i 1954—57 inden for de forskellige hovederhvervsgrupper. Det fremgår heraf, at den højeste indkomst findes blandt direktører og fabrikanter. Derefter følger liberale erhverv, andre selvstændige erhvervsdrivende, fiskeskippere og partfiskere og håndværksmestre.

Den gennemsnitlige stigning for samtlige erhvervsgrupper har i 1955, 1956 og 1957 udgjort henholdsvis 5,4, 8,0 og 1,7 %, men disse gennemsnitsprocenter dækker over stærkt varierende stigninger inden for de forskellige erhvervsgrupper. Særlig store svingninger er der indenfor landbrug, fiskeskippere og partfiskere, andre selvstændige erhvervsdrivende samt liberale erhverv.

En særlig interesse knytter der sig naturligt til fiskerierhvervet i videre forstand, da dette erhvervs indtjeningsmuligheder er af særlig stor betydning for bysamfundets økonomi. Fiskerierhvervet i videre forstand omfatter følgende grupper: fiskeskippere, fiskeeksportører, andre selvstændige håndværkere med erhverv baseret på fiskeri, partfiskere, fiskepakkere og andre arbejdere ved erhverv baseret på fiskeri.

Af den samlede indkomst i 1957 på 186,6 mill. kr. faldt 23,5 mill. kr. eller 12,6 % på fiskerierhvervet.

I tabel 6 er givet en oversigt over den gennemsnitlige indkomst og bevægelsen i denne siden 1954. Det fremgår af tabellen, at indtægtsfaldet i 1956—57 skyldes skippernes og fiskeeksportørernes faldende indtægter.

2. Formueforhold.

Jævnsidigt med den kraftige indtægtsstigning, der har fundet sted siden 1939, har der fundet en betydelig forøgelse sted af den samlede formue, hvilket fremgår af tabel 7. Den samlede formue er siden 1939 steget fra 55,7 mill. kr. til 329,3 mill. kr. eller med 491 %.

Tabel 5. **Gennemsnitlig ansat indkomst fordelt på hovederhvervsgrupperne 1954-57.**

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1954 kr.	1955 kr.	1956 kr.	1957 kr.	1954-55	1955-56	1956-57
1. Selvstændige landbrugere	9.994	8.329	8.456	8.104	÷16,7	1,6	÷ 4,2
2. Landbrugsmedhjælpere	4.706	4.604	5.115	4.700	÷ 2,2	11,1	÷ 8,1
3. Andre under landbrug m. v.	7.219	7.330	8.164	8.520	1,5	11,4	4,4
4. Fiskeskippere og partfiskere	12.029	14.705	14.937	13.332	22,2	1,6	÷10,7
5. Håndværksmestre	10.852	11.329	11.385	12.136	4,4	0,5	6,6
6. Direktører og fabrikanter	22.001	22.035	22.935	22.146	0,2	4,1	÷ 3,4
7. Selvstændige handlende	11.073	11.322	11.349	11.664	2,3	0,2	2,8
8. Andre selvstændige erhvervsdrivende	14.065	13.706	14.492	13.872	÷ 2,6	5,7	÷ 4,3
9. Funktionærer	8.027	8.058	8.987	9.528	0,4	11,5	6,0
10. Arbejdere i håndværk og industri	7.139	7.353	7.802	8.295	3,0	6,1	6,3
11. Tjenestemænd samt kontorpersonale	10.095	10.262	11.383	11.799	1,7	10,9	3,7
12. Liberale erhverv	16.914	18.660	21.407	20.515	10,3	14,7	÷ 4,2
13. Andre erhverv	2.708	2.518	2.852	3.089	÷ 7,0	13,3	8,3
14. Personer ude af erhverv	1.893	1.884	2.118	2.135	÷ 0,5	12,4	0,8
15. Andre og uangivne erhverv	1.838	2.001	2.967	3.038	8,9	48,3	2,4
Tilsammen	6.957	7.330	7.916	8.048	5,4	8,0	1,7

Tabel 6. **Gennemsnitlig indkomst og procentvis stigning for skatteydere, hvis virksomhed er baseret på fiskerierhverv.**

Erhvervsgruppe	Gennemsnitlig ansat indkomst				Procentvis stigning		
	1954 kr.	1955 kr.	1956 kr.	1957 kr.	1954-55	1955-56	1956-57
Fiskeskippere	17.957	23.265	22.162	16.625	29,6	÷4,7	÷25,0
Fiskeeksportører	16.481	17.250	20.890	16.332	4,7	21,1	÷21,8
Andre selvstændige erhvervsdrivende med erhverv baseret på fiskeri	12.070	17.536	18.676	21.244	45,3	6,5	13,8
Partfiskere	10.059	11.695	12.517	12.277	16,3	7,0	÷ 1,9
Fiskepakkere	7.640	8.253	8.614	9.287	8,0	4,4	7,8
Andre arbejdere ved fiskeri	7.309	7.945	7.836	8.523	8,7	÷1,4	8,8
Tilsammen	11.044	13.387	13.990	12.785	21,2	4,5	÷ 8,6

Antallet af formueejere er steget fra 4.063 til 12.376 eller med 205 %,

Tabel 7. **Formuebevægelsen.**

Udgangen af året	Antal skatteydere med formue	% af det samlede antal skatteyd.	Samlet formue mill. kr.	Formue pr. skatteyd. kr.
1939	4.063	27,3	55,7	13.720
1949	11.520	54,3	178,8	15.523
1950	10.237	47,2	213,1	20.820
1951	10.215	46,9	217,3	21.269
1952	10.783	49,1	216,0	20.035
1953	10.698	48,3	230,4	21.534
1954	10.989	49,1	242,0	22.024
1955	11.475	50,8	257,3	22.418
1956	12.174	53,7	317,5	26.083
1957	12.376	53,4	329,3	26.605

og den gennemsnitlige formue pr. skatteyder er steget fra 13.720 kr. til 26.605 kr. eller med 94 %.

3. Forsørgerforhold.

Af tabel 8 fremgår, at antallet af skatteydere i 1957 fordelte sig med 13.346 på forsørgere og 9.690 på ikke-forsørgere, og at antallet af børn under 16 år udgjorde 16.100, hvilket svarer til ca. 30 % af indbyggerantallet.

Tabel 8. **Forsørgerforhold 1957.**

Indkomstgruppe	Antal skatteydere	Heraf		Antal børn under 16 år	Procentvis fordeling af børn
		forsørgere	ikke-forsørgere		
Indtil 2.000 kr.	4.190	864	3.326	398	2,5
2— 3.000 »	1.763	263	1.500	180	1,1
3— 5.000 »	2.333	600	1.733	471	2,9
5— 7.000 »	2.068	924	1.144	881	5,4
7—10.000 »	5.267	3.973	1.294	4.916	30,5
10—20.000 »	6.525	5.892	633	8.166	50,6
20.000 kr. og derover	890	830	60	1.125	7,0
Tilsammen	23.036	13.346	9.690	16.137	100,0